

Group of States against Corruption
Groupe d'États contre la corruption

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

2017 m. kovo 24 d.

Vieša (Neoficialus vertimas)

GrecoRC4(2017)3

KETVIRTASIS VERTINIMO ETAPAS

Parlamento narių, teisėjų ir prokurorų korupcijos
prevencija

REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO ATASKAITA

LIETUVA

Priimta 75-ajame GRECO plenariniame posėdyje
(Strasbūras, 2017 m. kovo 20–24 d.)

I. IVADAS

1. Šioje rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitoje vertinamos priemonės, kurių Lietuvos valdžios institucijos ėmėsi įgyvendindamos rekomendacijas, pateiktas Lietuvos ketvirtojo vertinimo etapo ataskaitoje, priimtoje GRECO 66-ajame plenariniame posėdyje (2014 m. gruodžio 12 d.) ir, Lietuvai davus sutikimą, paskelbtoje 2015 m. vasario 11 d. ([Greco Eval IV Rep \(2014\) 5E](#)). GRECO ketvirtais vertinimo etapas skirtas Parlamento narių, teisėjų ir prokurorų korupcijos prevencijai.
2. Kaip ir reikalaujama pagal GRECO darbo reglamentą, Lietuvos valdžios institucijos pateikė ataskaitą apie priemones, kurių imtasi rekomendacijoms įgyvendinti. Ši ataskaita buvo gauta 2016 m. spalio 10 d. ir kartu su vėliau pateikta informacija buvo naudojama kaip pagrindas rengiant rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitą.
3. GRECO pasirinko Ukrainą ir Čekijos Respubliką, kad jos atitikties procedūrai paskirtų pranešėjus. Paskirtieji pranešėjai: Mykhaylo BUROMENSKIY iš Ukrainos ir Lenka HABRNÁLOVÁ iš Čekijos Respublikos. Rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitą jiems padėjo parengti GRECO sekretoriatas.
4. Rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitoje vertinama kiekviena vertinimo ataskaitoje nurodyta rekomendacija, taip pat pateikiamas bendras valstybės rekomendacijų įgyvendinimo lygmuo. Neįgyvendintos rekomendacijos (iš dalies įgyvendintos arba neįgyvendintos) bus vertinamos, atsižvelgiant į Lietuvos valdžios institucijų ataskaitą, pateiktą po 18 mėnesių priėmus šią rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitą.

II. ANALIZĖ

5. GRECO vertinimo ataskaitoje pateikė 11 rekomendacijų Lietuvai. Toliau nurodoma, kaip Lietuva įgyvendino šias rekomendacijas.

Visų vertinamų kategorijų korupcijos prevencija

i rekomendacija.

6. *GRECO rekomendavo, kad Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos iniciatyva būtų stiprinamas bendradarbiavimas veiklos lygmeniu tarp institucijų, kurios prižiūri, kaip Seimo nariai, teisėjai ir prokurorai laikosi elgesio, interesų konfliktų ir panašių taisyklių.*
7. Lietuvos valdžios institucijos pranešė, kad Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (toliau – VTEK) parengė ir savo interneto svetainėje paskelbė virtualų tarnybinės etikos patarėją valstybės tarnautojams. Tai – įrankis, kuriuo naudojantis galima rasti paaiškinimus ir individualias rekomendacijas tarnybinės etikos ir Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo (toliau – VPIDVTĮ) taikymo klausimais (pvz., dovanų, nusišalinimo ir kt.). Nuoroda į šį įrankį numatoma įdiegti valstybinių įstaigų interneto svetainėse. Be to, įgyvendindama Nacionalinę kovos su korupcija 2015–2025 metų programą, VTEK pradėjo parengiamuosius Privačių interesų registro steigimo darbus. Tai sudarys galimybę automatiškai pateikti, registruoti ir tikrinti privačių interesų deklaracijas, užtikrinti sąsajas su kitais atitinkamais valstybės informacijos ištekliais, visų pirma su Lietuvos teismų informacine sistema (LITEKO), kaip tai siūlė Lietuvos apeliacinis teismas. Struktūrizuoti duomenys apie privačius teisėjų ir teismo darbuotojų interesus leistų paskirstyti bylas ir kitus dokumentus taip, kad būtų išvengta interesų konfliktų. VTEK taip pat surengė Lietuvos apeliacinio teismo darbuotojams seminarą su etika susijusiais klausimais ir pristatė naują privačių interesų deklaracijos priedą.
8. GRECO palankiai vertina ataskaitoje nurodytą VTEK vykdomą veiklą, ypač virtualaus tarnybinės etikos patarėjo valstybės tarnautojams įdiegimą ir planus automatizuoti

privačių interesų registrą. Tačiau šiomis priemonėmis nėra tiesiogiai įgyvendinti rekomendacijos tikslai vystyti sistemingą bendradarbiavimą veiklos lygmeniu tarp priežiūros institucijų, atsakingų už Parlamento narių, teisėjų ir prokurorų korupcijos prevenciją, t. y. tarp Seimo etikos ir procedūrų komisijos, Teisėjų etikos ir drausmės komisijos ir Prokurorų etikos komisijos. Tačiau iš pateiktos informacijos taip pat matyti, kad užmegzti darbiniai santykiai su Lietuvos apeliaciniu teismu, o tai yra teigiamas veiksnys įgyvendinant rekomendaciją.

9. GRECO daro išvadą, kad i rekomendacija iš dalies įgyvendinta.

Seimo narių korupcijos prevencija

ii rekomendacija.

10. *GRECO rekomendavo toliau didinti įstatymų leidybos proceso skaidrumą užtikrinant, kad komitetų posėdžių darbotvarkės, darbiniai dokumentai ir protokolai būtų laiku parengti ir viešai prieinami.*
11. Valdžios institucijos pranešė, kad Seime užregistruotas teisingumo ministro, Seimo Antikorupcijos komiteto pirmininko pavaduotojo ir Seimo Kriminalinės žvalgybos parlamentinės kontrolės komisijos pirmininko pateiktas Įstatymo „Dėl Seimo statuto Nr. I-399 48, 78 ir 125 straipsnių pakeitimo“ projektas Nr. XIIP-4449¹. Projekte numatyta, kad komitetų ir komisijų posėdžių darbotvarkės, sprendimų ir išvadų projektai (1 straipsnis. 48 straipsnio pakeitimas) bei protokolai skelbiami Seimo interneto svetainėje (3 straipsnis. 125 straipsnio pakeitimas). Be to, projekte pritariama Seimo narių privačių interesų deklaracijų sistemai (žr. toliau).
12. Valdžios institucijos taip pat informavo, kad projekto iniciatoriai šį projektą visuomenei pristatė 2016 m. birželio 1 d. Seime surengtoje spaudos konferencijoje². 2016 m. birželio 16 d. projektas pateiktas Seimo plenariniame posėdyje. 2016 m. rugsėjo 14 d. projektą apsvarstė ir jam pritarė Valstybės valdymo ir savivaldybių reikalų komitetas.
13. GRECO palankiai vertina Seimo statuto pataisų projektą, kuriuo siekiama didinti įstatymų leidybos proceso skaidrumą. Atrodo, kad šios pataisos įgyvendina rekomendacijos tikslus ir GRECO tikisi, kad jos bus priimtos. Tačiau itin svarbu, kad įstatymų leidybos proceso skaidrumas būtų užtikrintas praktiškai, ypač laiku skelbiant komitetų posėdžių darbotvarkes, darbinius dokumentus ir protokolus. Dėl to GRECO tikisi, kad kitoje ataskaitoje bus pateikta konkreti informacija apie Seimo komitetų taikomą praktiką.
14. GRECO daro išvadą, kad ii rekomendacija iš dalies įgyvendinta.

iii rekomendacija.

15. *GRECO rekomendavo įtvirtinti Seimo narių santykių su lobistais ir trečiosiomis šalimis, siekiančiomis daryti įtaką įstatymų leidybos procesui, taisykles.*
16. Valdžios institucijos pripažįsta, kad 2000 m. Lobistinės veiklos įstatymas nėra veiksmingai vykdomas. Registruoti lobistai informaciją apie savo veiklą pateikia kiekvienais metais, tačiau didelė dalis lobistinės veiklos lieka neatskleista. VTEK iniciatyva iki 2014 m. gruodžio 1 d. parengti Lobistinės veiklos įstatymo pakeitimai,

¹ Projekto tekstas (lietuvių k.):

<https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/cb19b0b0270f11e6a222b0cd86c2adfc?ifwid=f4nne6ggu>.

² Konferencijos vaizdo įrašas (lietuvių k.):

http://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15259&p_k=1&p_a=media_object_viewer&guid=649F8D1B-625E-4E4B-81DD-FF827DF76A72.

o 2015 m. sausio 23 d. Seime įregistruotas pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-2731³. Įstatymo projektas (Nr. XIIP-2731(2)) 2016 m. birželio 3 d. atnaujintas pagal pateiktus pasiūlymus⁴. Diskusijose dėl šio teisės akto tobulinimo dalyvavo ir pasiūlymus teikė Seimo nariai, registruoti lobistai ir lobistinę veiklą vykdančios ir jos deklaruoti neprivalantys asmenys. Įstatymo projektui pritarta atitinkamuose Seimo komitetuose. Pataisomis siekiama pagerinti atskaitomumą už konkrečią lobistinę veiklą, tuo pačiu sumažinant administracinę naštą lobistams. Projektu numatomas reikalavimas lobistinę veiklą VTEK elektroninėmis priemonėmis deklaruoti per 7 kalendorines dienas ir atsisakoma metinių deklaracijų.

17. Į įstatymo projektą įtrauktos arba patobulintos sąvokos „lobistinės veiklos užsakovai“, „asmenys, kuriems siekiama daryti įtaką“, sukonkretintos lobistų teisės ir aiškiau apibrėžta lobistinė veikla. Ji apima iš esmės visas veiklas susitikimuose, išskyrus asmenų, kuriems siekiama daryti įtaką, bei tų asmenų, kurie veikia išskirtinai tokių asmenų iniciatyva ir kvietimu, veiklą. Įstatymo projekte numatyta pareiga lobistui prisistatyti, pateikti VTEK išduotą lobisto pažymėjimą, nurodyti lobistinės veiklos užsakovą ir norimą priimti arba nepriimti teisės akto ar administracinio sprendimo projektą, susitarti dėl susitikimo vietos ir laiko. Lobistams draudžiama teikti asmeniui, kuriam lobistine veikla siekiama daryti įtaką, dovanas arba žadėti atlygį už priimtą arba nepriimtą teisės aktą ar administracinį sprendimą. Valdžios institucijos paaiškina, kad, VTEK nuomone, šis draudimas apima ir kvietimus, ir tai bus konkrečiai nurodyta įgyvendinamajame teisės akte.
18. Be to, pagal pakeitimų projektą reikalaujama, kad Seimo nariai įsitikintų, ar lobistinę veiklą vykdo registruotas asmuo ir, jeigu ne, informuotų VTEK apie neregistruotų asmenų lobistinę veiklą.
19. Kol šis įstatymo projektas vis dar nepriimtas Seime, VTEK ir toliau stengiasi, kad kuo didesnis skaičius asmenų registruotųsi lobistais ir išskaidrintų savo veiklą, ir tuo pačiu mažina administracinę naštą. Atitinkamai VTEK siekia registracijos mokestį lobistams sumažinti iki 10 Eur, patvirtintos naujos supaprastintos formos, kurias turi pateikti užsiregistruoti pageidaujantys asmenys, VTEK interneto svetainėje sukurta lobistų paieškos sistema.
20. GRECO palankiai vertina pakeitimus, kuriais siekiama pagerinti lobistinės veiklos reguliavimą. Įstatymo projekto nuostatos atrodo išsamios, siekiama galutinai išspręsti esamų teisės aktų trūkumus. GRECO taip pat pageidautų daugiau informacijos apie tai, kaip bus užtikrintas įstatymo projekto nuostatų vykdymas. Siūloma deklaravimo elektroninėmis priemonėmis per septynias kalendorines dienas sistema gali padidinti lobistinės veiklos skaidrumą ir atskaitomumą. GRECO teigiamai vertina numatytą reikalavimą asmeniui (-ims), kuriam (-iems) siekiama daryti įtaką, įsitikinti, kad lobistinę veiklą vykdo registruotas asmuo, ir pranešti apie neregistruotų asmenų lobistinę veiklą. GRECO tikisi, kad Seime bus priimtos Seimo narių santykių su trečiosiomis šalimis reguliavimo gairės, kaip ir reikalaujama šioje rekomendacijoje.
21. GRECO daro išvadą, kad iii rekomendacija iš dalies įgyvendinta.

iv rekomendacija.

³ Projekto tekstas (lietuvių k.):

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/82863470a2d311e49dedcf791a151bf8?positionInSearchResults=27&searchModelUUID=a1defc9f-77bd-4a47-ac38-c187f98ddffb>.

⁴ Projekto tekstas (lietuvių k.):

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/01e95ab0295811e6a222b0cd86c2adfc?positionInSearchResults=16&searchModelUUID=d5c8f28c-fe44-46bf-994c-728640d2a9bb>.

22. *GRECO rekomendavo imtis reikiamų priemonių užtikrinti veiksmingą Seimo narių privačių interesų deklaravimo ir kitų elgesio taisyklių vykdymo priežiūrą.*
23. Valdžios institucijos pranešė, kad VTEK, įgyvendindama Rinkimų, politinių partijų veiklos ir politinių kampanijų finansavimo korupcijos prevencijos 2016–2017 metų programą⁵, 2016 m. rugsėjo mėn. savo ir VRK interneto svetainėse pateikė lyginamąją kandidatų į valstybės politikus privačių interesų deklaracijų informaciją. Kandidatai apie deklaracijose pateiktų duomenų neatitikimus buvo informuojami automatiškai.
24. Be to, valdžios institucijos nurodė, kad, bendradarbiaudama su Seimo kanceliarija⁶, VTEK⁷ atliko kryžminę patikrą ir vertino interesų konflikto pasireiškimo riziką Seimo narių veiklos srityse. Patikros rezultatai rodo, kad viena iš rizikingiausių grupių – Seimo narių ir Seimo frakcijų visuomeniniai konsultantai⁸, Seimo narių padėjėjai-sekretoriai ir referentai⁹. Po VTEK vykdytos informacinės kampanijos, kurios metu apie šią problemą buvo informuota visuomenė ir asmeniškai buvo pranešta atitinkamiems asmenims, privačių interesų nedeklaravusių visuomeninių konsultantų ir padėjėjų-sekretorių skaičius 2016 m. rugsėjo 23 d. sumažėjo iki 30 asmenų (apie 2,5 proc.). Interesų nedeklaravusių asmenų pavardės buvo paviešintos VTEK interneto svetainėje.
25. GRECO su susidomėjimu atkreipia dėmesį į VTEK vykdomą veiklą ir dėl to geriau vykdoma asmenų, susijusių su Seimo nariais, pareiga pateikti deklaracijas. Tačiau rekomendacijoje pagrindinis dėmesys skiriamas apžvelgti, kaip savo pareigas vykdo Seimo nariai, ir dėl to taip pat būtina sustiprinti savireguliacijos mechanizmą Seime. Dėl to GRECO kviečia valdžios institucijas ir toliau dėti pastangas šia linkme.
26. GRECO daro išvadą, kad iv rekomendacija iš dalies įgyvendinta.

v rekomendacija.

27. *GRECO rekomendavo sukurti veiksmingus vidaus mechanizmus, kurie skatintų, didintų informuotumą, ir taip užtikrintų Seimo atsparumą korupcijai tiek institucijos lygmeniu (mokymas, diskusijos institucijoje su parlamentine veikla susijusiais etikos klausimais), tiek ir individualiai (konfidencialus konsultavimas).*
28. Valdžios institucijos informavo, kad 11 pastraipoje nurodytame įstatymo projekte taip pat yra numatytos konkrečios nuostatos, suteikiančios Seimo etikos ir procedūrų komisijai teisę tikrinti, kaip Seimo nariai vykdo pareigą teikti deklaracijas, ir didinti jų informuotumą apie korupcijos prevenciją, taip pat ir teikiant konfidencialias konsultacijas su parlamentine veikla susijusiais etikos klausimais.
29. GRECO teigiamai vertina įstatymo projekto nuostatas, kuriomis Seimo etikos ir procedūrų komisija įpareigojama didinti Seimo narių informuotumą ir teikti jiems konfidencialias konsultacijas etikos klausimais. Tikimasi, kad įstatymas bus priimtas ir kitoje ataskaitoje bus įvertintos priemonės, kurių tuo klausimu turės imtis Komisija.

⁵ Patvirtinta Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro, Lietuvos policijos generalinio komisaro, Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos (toliau – VRK) pirmininko ir VTEK pirmininko 2016 m. sausio 28 d. įsakymu Nr. I-28/5-V-68/Į1-2/MS-2-(6.10).

⁶ Remiantis Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymo 17 straipsnyje suteiktais įgaliojimais, prižiūrėti atitinkamų VPIDVTĮ nuostatų vykdymą.

⁷ VPIDVTĮ 18 straipsnio 1 dalies 12 punktą suteikia VTEK teisę tikrinti valstybės tarnyboje dirbančių asmenų privačių interesų duomenis.

⁸ Iš 695 asmenų, einančių Seimo narių ar Seimo frakcijų visuomeninių konsultantų pareigas, net 39 proc. (274 asmenys) apskritai nepateikė jokių deklaracijų, o 32 proc. (223 asmenys) nurodė netikslius duomenis.

⁹ Iš 572 Seimo narių ir Seimo frakcijų padėjėjų-sekretorių ir referentų 6 proc. (37 asmenys) nepateikė privačių interesų deklaracijų, 15 proc. (87 asmenys) deklaracijas pateikė su reikšmingomis klaidomis.

30. GRECO daro išvadą, kad v rekomendacija iš dalies įgyvendinta.

Teisėjų korupcijos prevencija

vi rekomendacija.

31. *GRECO rekomendavo teismo institucijoms toliau dėti pastangas užtikrinti: i) tinkamą mokymą ugdant profesinius teismo sprendimų rengimo įgūdžius; ii) geresnę ryšių palaikymą su visuomene.*
32. Dėl pirmosios rekomendacijos dalies valdžios institucijos pranešė, kad 2015 m. kovo 27 d. Teisėjų taryba sudarė darbo grupę, kuriai pavesta parengti priemonių plano dėl teismų sprendimų rengimo įgūdžių gerinimo projektą. Priemonių plano projekte numatyta nustatyti konkrečius kokybės standartus¹⁰ ir juos aptarti, numatyti atitinkamus (praktinius) mokymus, gerinti teismų finansavimą ir teisėjų darbo krūvio analizę. Šio plano projektą Teisėjų taryba patvirtino 2015 m. gegužės 29 d. ir sudarė darbo grupę Standartų projektui ir atitinkamoms gairėms parengti. Darbo grupė išanalizavo Lietuvos teismų, Generalinės prokuratūros, Lietuvos advokatų tarybos, Lietuvos mokslo ir studijų institucijų atsakymus į klausimyną, internetinių apklausų rezultatus, geriausias praktikas ir atitinkamas metodikas. Oficialiai Teismo sprendimų kokybės standartai Teisėjų tarybos patvirtinti 2016 m. gegužės 27 d.¹¹ Juose pateiktos rekomendacijos dėl teismų sprendimų aiškumo, skaidrumo, išsamumo, motyvavimo, argumentavimo, struktūros ir žodinės išraiškos.
33. Be to, Nacionalinės teismų administracijos Mokymų ir tarptautinio bendradarbiavimo skyriui ir Teisėjų tarybos Mokymų komitetui pavesta į darbo grupės pasiūlymus atsižvelgti sudarant 2016 ir kitų metų mokymo programų planus. 2015 m. Nacionalinė teismų administracija teismų atstovams organizavo mokymus nuosprendžių surašymo metodikos klausimais (54 dalyviai). Mokymai šiuo klausimu buvo rengiami ir 2016 metais, įskaitant 13 naujai paskirtų teisėjų įvadinius mokymus ir 38 teisėjų mokymus.
34. Dėl antrosios rekomendacijos dalies valdžios institucijos nurodė, kad 2014 m. lapkričio mėn.–2015 m. balandžio mėn. Nacionalinė teismų administracija organizavo 24 valandų trukmės mokymus bendravimo su žiniasklaida ir visuomene klausimais¹². Juose iš viso dalyvavo 132 dalyviai. Be to, 2015 metais Administracija organizavo mokymus teismų sistemos komunikacijos priemonių ir teismo sprendimų pristatymo visuomenei klausimais. Juose dalyvavo 410 dalyvių. Administracija parengė ir išleido metodinį leidinį „Teismų komunikacijos vadovas“¹³, skirtą teisėjams, ryšių su visuomene specialistams, kitiems teismo darbuotojams ir visuomenei. Leidinyje pateikiami praktiniai patarimai, schemas ir šablonai. Siekiant didinti teismų veiklos ir sprendimų skaidrumą, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo iniciatyva, gavus Teisėjų tarybos pritarimą, buvo parengta daug teisės aktų pakeitimų projektų¹⁴. Jais siekiama įtvirtinti bendro pobūdžio taisyklę, pagal kurią asmens prašymu teismas turėtų leisti visuomenės informavimo, mokslo ar mokymo tikslais transliuoti, filmuoti,

¹⁰ Siekiant parengti standartus, atliktos vidinės (teisėjų ir teismų teisininkų) ir išorinės apklausos.

¹¹ 2016 m. gegužės 27 d. Teisėjų tarybos nutarimas Nr. 13P-65-(7.1.2) „Dėl rekomenduojamų teismų procesinių sprendimų kokybės standartų patvirtinimo“.

¹² Pagal projektą „Teismų sistemos atstovų (įskaitant teisėjų, teismo darbuotojų ir Nacionalinės teismų administracijos atstovų) kompetencijų gerinimas“, kuriam buvo skirta Norvegijos finansinio mechanizmo parama.

¹³ Žr. 12 išnašą.

¹⁴ Lietuvos Respublikos teismų įstatymo Nr. I-480 38 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-4309; Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 9 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-4310; Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 260 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-4311; Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-4312; Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 589, 614, 633 straipsnių pakeitimo ir Kodekso papildymo 2261 straipsniu įstatymo projektas Nr. XIIP-4313.

fotografuoti, daryti garso ar vaizdo įrašą per teismo posėdžius. Šiems pakeitimų projektams pritarta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. rugpjūčio 11 d. nutarimu Nr. 792¹⁵ ir atitinkami pasiūlymai pateikti Seimui.

35. Dėl pirmosios rekomendacijos dalies: GRECO palankiai vertina teismo sprendimų kokybės standartus ir organizuotus mokymus ugdant profesinius teismo sprendimų rengimo įgūdžius bei mokymų veiklą. Ši rekomendacijos dalis yra įgyvendinta.
36. Dėl antrosios rekomendacijos dalies: GRECO palankiai vertina pastangas, įdėtas gerinant teismų ir visuomenės ryšius, visų pirma atitinkamus mokymus ir Nacionalinės teismų administracijos išleistą praktinį vadovą. Teigiamas žingsnis žengtas ir inicijavus teisės aktų pakeitimų, kuriais siekiama didinti teismų sistemos skaidrumą, projektus. Taigi, įgyvendinant šią rekomendacijos dalį, imtasi pakankamų priemonių.
37. GRECO daro išvadą, kad vi rekomendacija įgyvendinta tinkamai.

vii rekomendacija.

38. *GRECO rekomendavo i) peržiūrėti atrankos komisijos narių skyrimo tvarką siekiant sustiprinti jų nepriklausomumą ir konsoliduoti komisijos sprendimų skundimo tvarką; ir ii) Teisėjų tarybai skirti didesnę vaidmenį atrenkant teisėjus.*
39. Valdžios institucijos rėmėsi vienu konkrečiu atveju, kai 2015 m. gegužės 15 d. Teisėjų taryba nepatarė Respublikos Prezidentei skirti pretendentę Vilniaus Apygardos teismo teisėja. Atitinkamo Teisėjų tarybos posėdžio protokole teigiama: „Svarstymo metu akcentuota, kad teisėjų korpusas turi būti formuojamas sąžiningai ir skaidriai, kad teisėjo darbui būtų parenkami labiausiai šiai veiklai reikalingais profesiniu pasirengimu, asmeninėmis savybėmis, kitais gebėjimais bei privalumais pasižymintys asmenys. Nurodyta ir tai, kad Teisėjų tarybai nebuvo pateikta informacija būtina siekiant išsiaiškinti ir objektyviai įvertinti visas patarimui dėl teisėjo karjeros duoti reikšmingas aplinkybes, taip pat ir susijusias su atrankos į Vilniaus apygardos teismo teisėjus rezultatų vertinimu.“¹⁶
40. GRECO atsižvelgia į šį atvejį, kai Teisėjų taryba išreiškė neigiamą nuomonę dėl siūlomos pretendentės į teisėjos pareigas. Tačiau minėtu atveju buvo taikomos priimant vertinimo ataskaitą buvusios procedūros. GRECO apgailestauja, kad nebuvo imtasi priemonių abiem šios rekomendacijos dalims įgyvendinti.
41. GRECO daro išvadą, kad vii rekomendacija neįgyvendinta.

viii rekomendacija.

42. *GRECO rekomendavo teisminėms institucijoms: i) toliau įgyvendinti priemones, gilinančias teisėjų žinias etikos ir interesų konfliktų klausimais, daugiausiai skatinant diskusijas institucijų lygmeniu; ii) apie tokias priemones informuoti visuomenę.*
43. Valdžios institucijos informavo, kad nuo 2013 m. vasario 1 d. Teisėjų etikos ir drausmės komisija teikia konsultacijas teisėjų etikos klausimais. Teisėjai dažniausiai kreipiasi išaiškinimų dėl nešališkumo principo įgyvendinimo. Per 2016 m. su Komisija konsultuotasi vienu atveju. 2015 m. Komisija konsultavo 5 kartus, 2014 m. – 9, 2013 m. – 7 kartus. Komisijos konsultacijos dėl jų aktualumo kitiems teisėjams ir

¹⁵ Projekto tekstas (lietuvių k.):

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ba5f4780638711e68abac33170fc3720>.

¹⁶ Teisėjų tarybos posėdžio protokolas, p. 1.13. Protokolo tekstas (lietuvių k.): <http://www.teismai.lt/data/public/uploads/2015/05/2015-05-15-38p-7-7-1-1-1-neeiline.doc>.

visuomenei skelbiamos Nacionalinės teismų administracijos svetainėje¹⁷. Visuomenė taip pat gali susipažinti su Komisijos sprendimais¹⁸. Buvęs Komisijos pirmininkas visuomenę apie Komisijos veiklą informuodavo įvairiose televizijos ir radijo laidose. Teisėjų etikos kodeksas ir praktinis jo vadovas yra nuolat atnaujinami¹⁹. Atnaujintoje nuolatinėje teisėjų mokymų programoje²⁰ numatytos šios temos: „Teisėjų elgesiui keliami etikos reikalavimai“; „Interesų konfliktai teisėjo veikloje“; „Šališkumo, nešališkumo ribos“; „Teisėjų etikos kodekso praktinis taikymas“; „Korupcijos rizikos valdymo teismų sistemoje ypatumai“. Dalyvavimas šiuose mokymuose privalomas visiems naujiems teisėjams ir teismų pirmininkams. Informacija apie mokymų veiklą skelbiama viešai.

44. Valdžios institucijos taip pat pažymėjo, kad 2016 metais Teisėjų etikos ir drausmės komisija dalyvavo įvairiuose renginiuose ir diskusijose teisėjų etikos klausimais: sausio mėn. dalyvavo diskusijoje „Koks turi būti šiuolaikinis teisėjas“ Lietuvos Aukščiausiajame Teisme, gegužės mėn. susitikime su Prokuratūros etikos komisija bei susitikime ir paskaitoje teisėjų etikos klausimais su kelių rajonų apylinkės teismų teisėjais Telšiuose. Birželio mėn. Komisijos nariai skaitė paskaitą „Profesionalumo ir etikos aspektai teisėjui ir teisininkui“ Lietuvos, Ukrainos, Moldovos, Gruzijos teismų forume.
45. Dėl pirmosios rekomendacijos dalies: GRECO palankiai vertina priemones, kurių imtasi teisėjų informuotumui etikos ir interesų konfliktų klausimais didinti. Atnaujinta nuolatinė mokymo programa apie teisėjų etikos, interesų konfliktų ir korupcijos rizikos klausimus. Be to, GRECO pritaria Teisėjų etikos ir drausmės komisijos vaidmeniui konsultuojant teisėjus ir dalyvaujant diskusijose apie etiką bei interesų konfliktus. Taigi, ši rekomendacijos dalis yra įgyvendinta.
46. Dėl antrosios rekomendacijos dalies: GRECO vertina buvusio komisijos pirmininko dalyvavimą visuomenės informavimo programose ir informacijos apie mokymus prieinamumą visuomenei. GRECO ragina Lietuvos institucijas ir toliau vykdyti informuotumo didinimo veiklą. Ši rekomendacijos dalis taip pat įgyvendinta.
47. GRECO daro išvadą, kad viii rekomendacija įgyvendinta tinkamai.

Prokurorų korupcijos prevencija

ix rekomendacija.

48. *GRECO rekomendavo prokuratūros institucijoms tęsti pastangas gerinant prokuratūros ir visuomenės bendravimą, pirmiausiai užtikrinant priimtų standartų įgyvendinimą, jeigu reikia, juos atnaujinant ir organizuojant tinkamą darbuotojų mokymą.*
49. Valdžios institucijos paaiškino, kad generalinis prokuroras pateikė kompetentingoms institucijoms prašymą pateikti išvadas dėl Ikitėisminio tyrimo duomenų skelbimo rekomendacijų (toliau – Rekomendacijos) ir Informacijos teikimo viešosios informacijos rengėjams tvarkos aprašo (toliau – Aprašas) įgyvendinimo veiksmingumo. Generalinės prokuratūros Komunikacijos skyrius įvertino, ar minėtuose dokumentuose numatyti pakankami pagrindai, kad visuomenei būtų teikiama išsami ir tiksli informacija, ir 2015 m. rugsėjo 15 d. generaliniam prokurorui

¹⁷ <http://www.teismai.lt/lt/teismu-savivalda/teiseju-etikos-ir-drausmes-komisija/konsultacijos/185/2016-10> (lietuvių k.).

¹⁸ <http://www.teismai.lt/lt/teismu-savivalda/teiseju-etikos-ir-drausmes-komisija/sprendimai/184/2016-10> (lietuvių k.).

¹⁹ Vadovas atnaujinamas atsižvelgiant į Teisėjų etikos ir drausmės komisijos sprendimus ir aktualią Teisėjų garbės teismo ir Lietuvos Aukščiausiojo teismo praktiką.

²⁰ Patvirtinta Teisėjų tarybos 2014 m. spalio 31 d. nutarimu Nr. 13P-137-(7.1.2) „Dėl teisėjų kvalifikacijos kėlimo programų 2015–2016 m. patvirtinimo“.

pateikė pasiūlymus dėl šio reguliavimo tobulinimo (Išvada Nr. 17.9.-3105). Tuo remiantis, Generalinėje prokuratūroje pradėti rengti Aprašo ir Rekomendacijų pakeitimai.

50. Taip pat, įgyvendinant šią rekomendaciją, Generalinė prokuratūra įsipareigojimo parengti ir pateikti tvirtinti komunikacijos srityje dirbančių prokuratūros darbuotojų ir prokurorų mokymo programą. 2016 m. birželio 14 d. generalinis prokuroras patvirtino 2016 m. pusmečio mokymų programą²¹, kurioje numatytas ir bendravimas su žiniasklaida, komunikacija bei bendravimo psichologija. Komunikacijos srityje dirbantys prokuratūros darbuotojai ir prokurorai dalyvavo mokymuose. 2016 m. balandžio mėn. Generalinėje prokuratūroje vyko 6 akademinų valandų mokymai bendravimo su žiniasklaida klausimais. Juose dalyvavo 33 Generalinės prokuratūros prokurorai ir valstybės tarnautojai. 2016 m. rugsėjo mėn. Kauno apygardos prokuratūroje surengti viešojo kalbėjimo mokymai 70 prokurorų ir kitų prokuratūros darbuotojų. 2016 m. spalio mėn. Generalinėje prokuratūroje organizuoti 6 akademinų valandų bendravimo su žiniasklaida kursai 27 Generalinės prokuratūros prokurorams ir valstybės tarnautojams. Be to, 2016 m. lapkričio mėn. Generalinė prokuratūra organizavo 8 akademinų valandų specialių mokymų prokuratūros vadovų bendravimo su žiniasklaida kursą, kuriame dalyvavo 14 Generalinės prokuratūros vyr. prokurorų.
51. GRECO teigiamai vertina priemones, kurių imtasi tobulinant prokuratūros ir visuomenės bendravimą reguliuojančią bazę ir jos įgyvendinimo praktiką. GRECO taip pat vertina didesnes pastangas vykdyti mokymus šioje srityje ir ragina valdžios institucijas jas tęsti.
52. GRECO daro išvadą, kad ix rekomendacija įgyvendinta tinkamai.

x rekomendacija.

53. *Siekiant padidinti asmenų skyrimo į prokurorus tvarkos skaidrumą ir objektyvumą, GRECO rekomendavo didinti atrankos komisijų įtaką priimant sprendimus, numatant, kad atrankų komisijų rekomendacijomis privaloma vadovautis arba priešingu atveju raštu pateikti sprendimo motyvų paaiškinimą.*
54. Valdžios institucijos informavo, kad generalinis prokuroras sudarė tris darbo grupes esamam teisiniam reguliavimui įvertinti ir, jei būtina, Prokuratūros įstatymo ir (arba) Prokurorų atrankos bei Vyriausiųjų prokurorų atrankos komisijų nuostatų pakeitimams parengti. 2015 m. gruodžio mėn. buvo konstatuota²², kad šiuo metu galiojantis teisinis reglamentavimas yra pakankamas ir nėra būtinybės keisti Prokuratūros įstatymo ar kitų teisės aktų. Atlikus korupcijos pasireiškimo tikimybės vertinimą, atlikti Prokurorų ir Vyriausiųjų prokurorų atrankos komisijų nuostatų pakeitimai, nustatant 10 darbo dienų terminą ir galimus tris generalinio prokuroro sprendimus.
55. Be to, valdžios institucijų teigimu, remiantis Prokuratūros įstatymu, Prokurorų ir Vyriausiųjų prokurorų atrankos komisijų rekomendacijos dėl prokurorų ir vyriausiųjų prokurorų skyrimo (priimtos balsų dauguma) generaliniam prokurorui nėra privalomos. Tačiau pažymėta, kad praktikoje generalinis prokuroras jomis vadovaujasi.
56. GRECO atkreipia dėmesį į iniciatyvas, kurių imtasi peržiūrint šiuo metu galiojančią atrankos reguliavimą. Generalinio prokuroro sprendimų priėmimo procesas tapo sistemiškesnis, numatytas terminas ir atrankos sprendimų tipologija. GRECO pažymi,

²¹ Generalinio prokuroro 2016 m. birželio 14 d. įsakymas Nr. I-148, kuriuo patvirtintos prokurorų, prokuratūros valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, 2016 m. II pusmečio mokymų programos.

²² 2015 m. gruodžio 31 d. išvada Nr. 17.9-4482.

jog valdžios institucijos patikino, kad generalinis prokuroras praktiškai vadovaujasi atrankos komisijų rekomendacijomis. Tačiau pabrėžiama, jog pagal rekomendacijos reikalavimus tai būtina sistemingai užtikrinti ir ateityje. GRECO negali konstatuoti, kad ši rekomendacija įgyvendinta bent iš dalies.

57. GRECO daro išvadą, kad x rekomendacija neįgyvendinta.

xi rekomendacija.

58. *GRECO rekomendavo i) papildyti Prokurorų etikos kodeksą taip, kad jame būtų pateiktos praktinės gairės su komentarais ir (arba) praktiniais interesų konfliktų ir etikos problemų pavyzdžiais; ii) imtis papildomų priemonių gilinti prokurorų žinias šiais klausimais, daugiausiai skatinant diskusijas institucijų lygmeniu.*

59. Dėl pirmosios rekomendacijos dalies valdžios institucijos pranešė, kad Lietuvos Respublikos prokuratūros kolegija pritarė Prokurorų etikos kodekso taikymo praktiniam vadovui. Jis paskelbtas prokuratūros intranete ir yra prieinamas visiems prokuratūros darbuotojams. Šiame vadove pateiktos praktinės rekomendacijos ir (arba) problemų, susijusių su interesų konfliktais ir etika, pavyzdžiai.

60. Dėl antrosios rekomendacijos dalies valdžios institucijos nurodė, kad Generalinė prokuratūra analizavo Prokurorų etikos komisijos sprendimus, organizavo prokurorų apklausą, el. paštu rinko atsiliepimus ir nuomones, siekdama nustatyti, kokiose situacijose prokurorams dažniausiai kyla klausimų dėl prokuroro etikos. Apibendrinus gautą informaciją, generalinis prokuroras 2015 m. rugsėjo 24 d. pateikė išvadą Nr. 17.9.-3203 dėl aktualiausių mokymų temų profesinės etikos srityje. 2016 m. rugsėjo mėn. Generalinėje prokuratūroje 44 dalyviams surengti mokymai valstybės tarnautojams aktualiais klausimais. 2016 m. gruodžio mėn. ir 2017 m. vasario mėn. organizuotas etikos mokymo kursas 61 prokurorui. 2017 m. numatoma apmokyti dar apie 140 dalyvių iš apygardos prokuratūrų. Tarp dėstytojų – buvęs Prokurorų etikos komisijos (institucijos, kuri tiria prokurorų padarytus Etikos kodekso pažeidimus) narys.

61. Dėl pirmosios rekomendacijos dalies: GRECO palankiai vertina tai, kad parengtas ir paskelbtas Prokurorų etikos kodekso taikymo praktinis vadovas. Taigi, ši rekomendacijos dalis yra įgyvendinta. Dėl antrosios rekomendacijos dalies: GRECO vertina tai, kad, atsižvelgiant į prokurorų apklausos rezultatus, mokymų veikla tapo tikslingesnė. Tačiau būtinos papildomos priemonės, kad informuotumo apie interesų konfliktus ir etikos klausimus didinimo veikla būtų reguliari ir dalyvautų kuo daugiau prokurorų, pageidautina – pačių prokuratūrų lygmeniu. GRECO įsitikinimu, taip pat būtų naudinga sudaryti geresnes galimybes viešai susipažinti su mokymų veikla. Ši rekomendacijos dalis iš dalies įgyvendinta.

62. GRECO daro išvadą, kad xi rekomendacija iš dalies įgyvendinta.

III. IŠVADOS

63. **Dėl šių priežasčių GRECO daro išvadą, kad Lietuva tinkamai įgyvendino tris iš vienuolikos rekomendacijų, pateiktų Lietuvos ketvirtojo vertinimo etapo ataskaitoje.** Iš likusių rekomendacijų šešios įgyvendintos iš dalies, o dvi neįgyvendintos.

64. Tinkamai įgyvendintos vi, viii ir ix rekomendacijos, iš dalies įgyvendintos i, ii, iii, iv, v, ir xi rekomendacijos, o neįgyvendintos vii ir x rekomendacijos.

65. Apskritai visose vertintose kategorijose toliau būtina iš esmės stiprinti sistemingą VTEK ir priežiūros institucijų, atsakingų už Seimo narių, teisėjų ir prokurorų korupcijos prevenciją, bendradarbiavimą.
66. Seimo narių korupcijos prevencijos srityje visos rekomendacijos iš dalies įgyvendintos. Nors teisės aktų pakeitimai siekiant didinti įstatymų leidybos proceso skaidrumą ir tobulinti lobistinės veiklos reguliavimą parengti, jie dar nepriimti, todėl ypač svarbu praktiškai užtikrinti pažangą siekiant komitetų veiklos skaidrumo ir taikyti Seimo narių bendravimo su lobistais ir kitomis trečiomis šalimis taisykles. Taip pat būtina taikyti ryžtingesnes priemones gerinant privačių interesų ir interesų konfliktų deklaravimo taisyklių priežiūrą ir vykdymą, diegti veiksmingus tarnybinės etikos užtikrinimo Seime mechanizmus.
67. Teisėjų korupcijos prevencijos srityje GRECO atkreipia dėmesį į teigiamus pokyčius, kaip antai patvirtintus Teismo sprendimų kokybės standartus ir organizuojamus mokymus, geresnius ryšius su visuomene, didesnę teisėjų informuotumą etikos ir interesų konfliktų klausimais. Tačiau GRECO apgailestauja, kad nesiimta priemonių kandidatų į teisėjus atrankos komisijos nepriklausomumui ir vaidmeniui sustiprinti bei konsoliduoti komisijos sprendimų skundimo tvarką.
68. Galiausiai prokurorų korupcijos prevencijos klausimu GRECO teigiamai vertina priemones, kurių imtasi tobulinant prokuratūros ir visuomenės bendravimą reguliuojančią bazę ir jos įgyvendinimo praktiką. Tarp kitų pasiekimų paminėtinas Prokurorų etikos kodekso taikymo praktinio vadovo patvirtinimas ir paskelbimas bei tai, kad, atsižvelgiant į prokurorų apklausos rezultatus, mokymai tapo tikslingesni. Stiprinant prokurorų atrankos komisijų vaidmenį, būtinos papildomos priemonės.
69. Bendrai paėmus, Lietuva dėjo aiškias pastangas, siekdama įgyvendinti Lietuvos ketvirtojo vertinimo etapo ataskaitoje pateiktas rekomendacijas. GRECO atkreipia dėmesį į tai, kad dėl kai kurių neįgyvendintų rekomendacijų vykdomos papildomos reformos. Atsižvelgiant į tai, kad teismų ir prokuratūros srityje vis dar būtini tam tikri esminiai patobulinimai, valstybė raginama šias reformas tęsti. GRECO prašo Lietuvos delegacijos vadovo vėliausiai iki 2018 m. rugsėjo 30 d. pateikti papildomos informacijos apie i–v, vii, x ir xi rekomendacijų įgyvendinimą.
70. Galiausiai GRECO prašo Lietuvos valdžios institucijų kuo greičiau duoti leidimą šią ataskaitą paskelbti, išversti ją į lietuvių kalbą ir viešai paskelbti.